

Overlegorgaan
Fysieke Leefomgeving

“Werkwijzer 2024

Overlegorgaan Fysieke Leefomgeving

Werkwijzer 2024

Overlegorgaan Fysieke Leefomgeving

De werkwijzer

Deze werkwijzer is bedoeld voor iedereen die te maken heeft met het OFL. Deze werkwijzer bouwt voort op de Wet overleg fysieke leefomgeving en maakt expliciet hoe het OFL in de praktijk in elkaar zit en waarom. Dat helpt om te begrijpen hoe het OFL werkt. Het geeft op hoofdlijnen zicht op wie betrokken zijn bij het OFL, hoe het OFL werkt en hoe de financiering van het OFL is geregeld. Het OFL is voortdurend in ontwikkeling om telkens opnieuw overleg te kunnen organiseren dat past bij de tijd waarin we leven. Het OFL-secretariaat houdt de werkwijzer daarom periodiek tegen het licht en past deze waar nodig aan.

Inhoud

1	OFL in het kort	4
	Positie van het OFL	5
	Taken	5
2	De mensen in het OFL	6
	Voorzitters	6
	Leden en deelnemers	7
	Bewindslieden en beleidsmedewerkers ministeries	8
	OFL-secretariaat	9
3	Overleg in het OFL	10
	Soorten overleg	10
	Bouwstenen voor overleg	11
4	Van verzoek tot OFL-project	12
	Verzoek	12
	Gesprek	13
	Verkenning	13
5	De jaarcyclus van het OFL	15
6	Open(baar)heid en het OFL	16
	Openheid in overleg	16
	Openbaarheid	16
	OFL en de Wet open overheid	16
7	Financiën	17
	Begroting en kosten projecten	17
	Vergoedingen in processen	18
	Financieringsstromen	18

1 OFL in het kort

Het Overlegorgaan Fysieke Leefomgeving (OFL) is een onafhankelijk platform waar de rijksoverheid, maatschappelijke organisaties, bedrijfsleven en burgers elkaar ontmoeten voor overleg en samenwerking bij nationale opgaven in de fysieke leefomgeving: de omgeving waar we wonen, werken, reizen en recreëren. Daarbij horen onder meer onderwerpen als landbouw, natuur, energie en water.

Gebruikmakend van beproefde en nieuwe methoden komen in het OFL mensen bij elkaar in een vertrouwelijke setting waar tijd is om contact te maken en écht naar elkaar te luisteren. Zij brengen samen in beeld wat de vraagstukken zijn, en wat ieders perspectief hierop is. Zij gaan in het OFL op zoek naar een gezamenlijke basis met onderkenning van – en respect voor – alle verscheidenheid. De deelnemers ervaren hoe het is om eens door een andere bril te kijken naar het geheel. Zo wordt het makkelijker om het perspectief van de ander te leren kennen, en te komen tot ideeën die uitstijgen boven de belangen van organisaties en individuen.

Het OFL draagt zo bij aan onderling begrip tussen betrokkenen en maakt belangen en perspectieven zichtbaar die er toe doen bij het te maken van rijksbeleid voor de fysieke leefomgeving.

Positie van het OFL

Het bestaan van het OFL is vastgelegd in de Wet overleg fysieke leefomgeving. Deze wet biedt de wettelijke basis voor de bevoegdheden en legitimatie van de werkzaamheden van het instituut. Bovendien regelt de wet de benoeming van voorzitters en leden van het OFL en de aanstelling van een algemeen secretaris en medewerkers door de minister van Infrastructuur en Waterstaat.

Het OFL is hiermee verbonden aan het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat maar wordt door de wet in positie gebracht als onafhankelijk platform tussen de rijksoverheid en betrokkenen uit de samenleving. Die positie is bijvoorbeeld te zien in afwijkende procedures ten opzichte van de gebruikelijke procedures in het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. Rapporten van het OFL gaan rechtstreeks naar bewindspersonen. Deze gaan niet via 'de lijn': tussenstappen waarbij een aantal (top-)ambtenaren akkoord geven.

Taken

De Wet overleg fysieke leefomgeving beschrijft de taken van het OFL:

- Het overlegorgaan stelt beleidsvoornemens aan de orde met betrekking tot onderdelen van het beleid inzake de fysieke leefomgeving (artikel 5).
- De beleidsvoornemens worden besproken met betrokkenen en hun organisaties (artikel 6).
- De gezichtspunten die naar voren zijn gebracht in het overleg worden schriftelijk ter kennis gebracht van de Minister (artikel 12).

Zowel voor de beleidsvoornemens als de schriftelijke terugkoppeling gaat het in eerste instantie om de minister van Infrastructuur en Waterstaat, en waar daartoe aanleiding bestaat andere ministers wie het mede aangaat.

In de Wet overleg fysieke leefomgeving is niet bepaald wat de fysieke leefomgeving precies is. Dat geeft ruimte voor eigen invulling en maakt het tegelijk nodig om met de beleidsmakers van de ministeries en de leden in het OFL te bespreken welke inhoudelijke terreinen van de fysieke leefomgeving in de OFL-overleggen worden behandeld.

2 De mensen in het OFL

Zonder mensen geen overleg. Daarom geven we in deze werkwijzer een beeld van de groepen mensen die een rol hebben in de OFL-overleggen.

Voorzitters

Overleggen in het OFL worden voorgezeten door één van de onafhankelijke OFL-voorzitters. Zij creëren een neutrale plek voor overleg tussen de rijksoverheid, maatschappelijke organisaties, bedrijfsleven en burgers. Zij hebben geen belang bij een bepaalde uitkomst en waarborgen een onpartijdig proces. De voorzitters brengen veel bestuurlijke ervaring en kennis van maatschappelijke verhoudingen mee.

OFL-voorzitters zijn doorgaans in de loop van de tijd betrokken bij verschillende OFL-overleggen. Momenteel zijn er daarnaast drie voorzitters benoemd voor een specifiek overleg.

Op het moment van verschijnen van deze werkwijzer zijn de voorzitters van het OFL:

- Johan van de Gronden
- Jeroen de Haas
- Johan Remkes
- Marleen Stikker
- Sybilla Dekker (Noordzeeoverleg)
- Kees Vendrik (Nationaal Klimaatplatform)
- André van der Zande (Nationaal Overleg Natuurinclusief)

De minister van Infrastructuur en Waterstaat benoemt de OFL-voorzitters¹. Meestal op voordracht van de algemeen secretaris en zo nodig in afstemming met andere betrokken bewindslieden.

¹ OFL-voorzitters worden volgens artikel 9 van de Wet overleg fysieke leefomgeving benoemd door de minister van Infrastructuur en Waterstaat 'voor een periode van ten hoogste vier jaren'. Zij worden 'bij voorkeur slechts eenmaal herbenoemd. Voorzitters hebben in het overlegorgaan 'zitting zonder last.' Dat zorgt er voor dat de voorzitters zich onafhankelijk kunnen opstellen.

Leden en deelnemers

In gesprek gaan over de verschillende perspectieven van leden en deelnemers op (beleid voor) de fysieke leefomgeving is waar het uiteindelijk om draait het OFL. Leden en deelnemers zijn daarom belangrijk in het OFL.

OFL-leden

De leden van het OFL zijn veelal maatschappelijke organisaties, belangenorganisaties en brancheorganisaties. Leden vormen een structurele basis van het overlegorgaan: zij zijn langdurig betrokken en kunnen onderwerpen voor de overleggen aandragen. Bovendien informeert het OFL-secretariaat de leden over de start van ieder nieuw OFL-project en vraagt de leden of zij aandachtspunten hebben voor dat project.

Door de langdurige en brede betrokkenheid kunnen de leden verbanden benoemen tussen verschillende onderdelen van het beleid en over de tijd heen. En het geeft hun de ruimte om gevraagd en ongevraagd in het overlegorgaan te laten horen wat hun perspectief is. Dat kan gaan over specifieke onderdelen van het rijksbeleid en over de manier waarop die onderdelen samen impact hebben op de leefomgeving. Het geeft de leden bovendien de mogelijkheid om elkaars perspectief te (leren) kennen.

De minister van Infrastructuur en Waterstaat benoemt de OFL-leden², op voordracht van de algemeen secretaris en zo nodig in afstemming met andere betrokken bewindslieden.

Leden van het OFL zijn organisaties die:

1. staan voor één of meer belangen die het nationale beleid voor de fysieke leefomgeving raken

Het overlegorgaan is gericht op de fysieke leefomgeving³. Daarom ligt het in de rede om leden te benoemen die belangen op dat terrein hebben.

2. opkomen voor een collectief belang

Collectief kan gaan over het vertegenwoordigen van de belangen van een groep, zoals jongeren, transportbedrijven of boeren. Collectief kan ook gaan over het voor het voetlicht brengen van een belang dat individuele belangen overstijgt, bijvoorbeeld energievoorziening, natuurbescherming of gezondheid.

3. geen bestuursorgaan van de overheid zijn

In het OFL staat het overleg tussen rijksoverheid en samenleving centraal. Het OFL is niet bedoeld voor overleg tussen overheden onderling. Bestuursorganen van de rijksoverheid zijn vertegenwoordigd via bewindspersonen. Het is daarom niet nodig dat zij lid zijn.

Bestuursorganen van decentrale overheden kunnen als dat nodig is bij specifieke overleggen betrokken worden.

4. bereid zijn hun eigen perspectief te delen én openstaan voor de perspectieven van anderen.

Voor goed overleg en vruchtbare samenwerking is het essentieel dat open gesproken kan worden waar ieder voor staat en hoe ieder de fysieke leefomgeving ziet. Dat betekent vertellen én luisteren.

² In artikel 7 van de Wet overleg fysieke leefomgeving staat dat de minister van IenW 'betrokken of hun organisaties' aanwijst en dat deze minister dat doet in overeenstemming met andere ministers die het aangaat. In de praktijk spreken we van benoeming van leden. In de wet is niet bepaald wie OFL-leden (of 'betrokkenen') kunnen zijn.

³ In artikel 5 van de Wet overleg fysieke leefomgeving staat dat 'beleidsvoornemens aan de orde gesteld [worden] met betrekking tot onderdelen van het beleid inzake fysieke leefomgeving.' Op basis daarvan is het overlegorgaan gericht op de fysieke leefomgeving.

OFL-deelnemers

Deelnemers zijn niet door de minister benoemd⁴, maar doen wel mee in OFL-overleggen en andere OFL-activiteiten, omdat hun perspectief een verrijking kan zijn bij die specifieke OFL-activiteiten. Al jaren zijn bij alle beleidsonderwerpen die in het OFL aan bod komen, naast leden, ook deelnemers betrokken. Het OFL heeft zo een groot netwerk van deelnemers opgebouwd.

Bij ieder OFL-overleg of OFL-project bezien voorzitters en secretarissen – vaak in gesprek met beleidsmedewerkers van ministeries en OFL-leden – welke deelnemers van toegevoegde waarde zijn.

Bewindslieden en beleidsmedewerkers ministeries

Het OFL biedt bewindslieden⁵ en beleidsmedewerkers van ministeries een plek waar zij constructieve inbreng krijgen op momenten dat zij daar nog iets mee kunnen doen: voordat beleid is vastgesteld.

In de OFL-overleggen is altijd een vertegenwoordiger van een minister of staatssecretaris aanwezig. Vertegenwoordigers zijn doorgaans beleidsmakers van één of meer ministeries.

Sinds het inhoudelijke terrein van het OFL verbreed is naar fysieke leefomgeving waren betrokken de bewindspersonen van:

- Infrastructuur en Waterstaat (IenW);
- Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK);
- Economische Zaken en Klimaat (EZK);
- Klimaat en Energie;
- Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV);
- Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO).

De voorzitter informeert de betrokken bewindspersonen altijd schriftelijk over de inzichten uit overleggen en de gezichtspunten van leden en deelnemers in het overleg, soms aangevuld met een persoonlijk gesprek tussen een bewindspersoon en een OFL-voorzitter. Dat kan zowel voor de betrokken bewindspersonen als voor de leden van belang zijn. Voor de bewindspersonen, omdat zij er zo op kunnen vertrouwen dat zij de verschillende gezichtspunten in beeld krijgen. Dat is belangrijk voor het helder krijgen van de overwegingen bij te nemen beleidsbeslissingen. Voor leden, omdat zij er zo op kunnen vertrouwen dat hun gezichtspunten – perspectieven, belangen, standpunten – bij de bewindspersonen terecht komen.

⁴ Sinds 2012 biedt de Wet overleg fysieke leefomgeving de mogelijkheid om naast leden, ook andere organisaties uit te nodigen voor overleggen: er 'kunnen andere betrokkenen of organisaties (...), bij een vergadering van het overlegorgaan worden betrokken, voor zover dat voor een goede invulling van het overleg wenselijk is. Die organisaties noemen we in de praktijk 'deelnemers'.

⁵ Waar het in de Wet overleg fysieke leefomgeving over ministers gaat, is dat telkens primair de minister van IenW. Dat komt doordat het overlegorgaan ruim 30 jaar geleden opgericht is voor overleg op het beleidsterrein van het ministerie voor Verkeer en Waterstaat. Na een aantal departementale herindelingen is Verkeer en Waterstaat nu Infrastructuur en Waterstaat geworden. Uit die historisch gegroeide positie van de minister van IenW in het overlegorgaan vloeit onder meer voort dat de minister van IenW leden (artikel 7) en voorzitters (artikel 9) benoemt en altijd schriftelijk geïnformeerd wordt over de gezichtspunten van de in een overleg vertegenwoordigde leden en deelnemers (artikel 12).

OFL-secretariaat

Het OFL is organisatorisch ondergebracht bij de Directie Participatie van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. De medewerkers van het secretariaat maken onderdeel uit van de formatie van de Directie Participatie. De directeur van de Directie Participatie is ook algemeen secretaris van het OFL. Het OFL richt zich als onafhankelijk platform nadrukkelijk niet op interne processen binnen het ministerie en kent een andere focus en positie dan de andere onderdelen van de Directie Participatie. Wel is sprake van onderlinge kennisuitwisseling als het gaat om de organisatie van participatieprocessen.

De eindverantwoordelijkheid over het werk van het OFL-secretariaat ligt bij de algemeen secretaris. Daarnaast is er een manager/plaatsvervangend algemeen secretaris die de dagelijkse leiding heeft over een team van secretarissen en een aantal andere medewerkers. Samen vormen zij het OFL-secretariaat. Het OFL-secretariaat heeft net als de voorzitters een onafhankelijke positie⁶.

Het secretariaat ondersteunt de voorzitter in diens rol. De belangrijkste verantwoordelijkheden daarbij zijn de praktische en inhoudelijke vormgeving van overleggen, schrijven van OFL-rapporten en contact houden met leden, deelnemers en medewerkers van de ministeries.

⁶ In artikel 15 van de Wet overleg fysieke leefomgeving staat dat de minister van IenW de secretaris van het OFL en diens medewerkers benoemt. In de praktijk noemen we deze secretaris de 'algemeen secretaris' en de meeste medewerkers 'secretaris'. De onafhankelijke positie van de secretaris en diens medewerkers is geborgd doordat: de secretaris 'voor zijn werkzaamheden voor het overlegorgaan uitsluitend verantwoording schuldig [is] aan het overlegorgaan.' En de 'secretaris en andere medewerkers (...) geen lid van het overlegorgaan' zijn.

3 Overleg in het OFL

In het OFL wordt overleg gevoerd. Maar wat is overleg nu eigenlijk? Overleg kan uiteenlopende vormen hebben. We onderscheiden vier soorten OFL-overleg. Bij het OFL zijn er bovendien een aantal bouwstenen die telkens weer terugkomen in overleggen.

Belangrijke notie bij het beeld van overleg in het OFL is het onderscheid tussen overleg en advies⁷. Zwart-wit verwoord: advies over de fysieke leefomgeving krijgen bewindslieden van adviesorganen, zoals het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL). Daar gaat het om wetenschappelijk gefundeerde kennis. In het OFL voeren (vertegenwoordigers van) maatschappelijke partijen en van bewindslieden overleg met elkaar. Daarbij gaat het om belangen en perspectieven, over met elkaar in gesprek zijn en ook over verbinding tussen mensen. Er is weliswaar een grijs gebied tussen advies en overleg⁸, maar het onderscheid geeft wel richting.

Binnen de kaders van het onderscheid tussen advies en overleg, kan overleg in de praktijk op allerlei manieren worden vormgegeven. We onderscheiden een aantal verschillende vormen van overleg en hebben een aantal bouwstenen die in veel overleggen belangrijk zijn. Voor concrete methoden om het overleg vorm te geven is er het OFL-werkvormenboek: veelvormig overleg⁹.

Soorten overleg

Maatschappelijke consultatie

Bij consultatie vraagt de rijksoverheid OFL-leden en -deelnemers om opvattingen of ideeën voor de ontwikkeling van bijvoorbeeld een visie, beleid, een programma of wet-of regelgeving. Vaak is er bij een consultatie een conceptbeleidsdocument waarop leden en deelnemers kunnen reageren. Dit gebeurt voordat een politieke beslissing wordt genomen. Voorbeelden hiervan zijn de consultaties voor het Deltaprogramma en voor het Actieprogramma Klimaatadaptatie Gebouwde Omgeving en de Mobiliteitsvisie.

Samenwerking

Bij samenwerking deelt de rijksoverheid de besluitvorming met maatschappelijke partijen. Rijksoverheid en maatschappelijke partijen delen in dit geval gezamenlijk de verantwoordelijkheid over het proces en de uitkomst. Er is sprake van gelijkwaardigheid en men moet er samen uitkomen. Denk bijvoorbeeld aan een akkoord of een collectieve visie. Voorbeeld hiervan bij het OFL is het Noordzeeoverleg.

Dialogoog

Karakteristiek voor een dialoog is dat sprake is van tweerichtingsverkeer tussen gelijkwaardige gesprekspartners, die gericht zijn op wederzijds begrip (of zoveel meer richtingen als er gesprekspartners zijn). Een dialoog laat zich nadrukkelijk onderscheiden van een discussie. In een discussie zijn gesprekspartners erop gericht elkaar te overtuigen van hun eigen standpunt. In een onderhandeling is iets vergelijkbaars aan de orde: het is de bedoeling dat de onderhandelaren het met elkaar eens worden. In een dialoog is dat niet de inzet. Sterker nog druk om het eens te worden, of elkaar te overtuigen kan het wederzijdse begrip in de weg zitten. In een dialoog is expliciete ruimte om het oneens te mogen zijn.

⁷ Voorlopers van de Wet Overleg fysieke leefomgeving zijn onder meer het Besluit overleg verkeer en waterstaat (1992) en de Wet advies en overleg verkeer en waterstaat (1997). Daarin wordt al onderscheid gemaakt tussen advies en overleg.

⁸ Dat grijze gebied zit bijvoorbeeld in dat het PBL ook onderzoek doet naar maatschappelijke vraagstukken ([Over het Planbureau voor de Leefomgeving | PBL Planbureau voor de Leefomgeving](#)) en dat andersom bij het OFL soms kennisinstituten vertegenwoordigd zijn in overleggen.

⁹ [OFL-werkvormenboek 'Veelvormig overleg'.pdf](#)

Een voorbeeld van een OFL-project waarin dialoog centraal stond is Ethiek en digitalisering. In dat geval in de vorm van een moreel beraad¹⁰. Vaak combineren we dialoog met andere werkvormen.

Reflectie

Reflectie is in het OFL gericht op de interactie tussen de rijksoverheid en de samenleving: hoe verloopt het overleg, wat kan beter? Is er voldoende oog voor afwijkende stemmen en pijnlijke boodschappen? Worden de betrokkenen rechtvaardig en respectvol bejegend? Hoe zou de samenwerking een impuls kunnen krijgen? Een OFL-voorzitter kan besluiten reflecties over de interactie tussen rijk en samenleving onder de aandacht te brengen van één of meer bewindspersonen. Voorbeelden zijn: Lessen in Participatie, de Commissie Governance en participatie luchtvaart en het Programma Aardgasvrije Wijken.

Bouwstenen voor overleg

Diversiteit stemmen

In de overleggen is altijd het streven om een grote diversiteit aan stemmen te hebben. Niet alleen de grote en opvallende organisaties kunnen hun stem laten horen in het OFL, ook de kleinere en minder opvallende organisaties en mensen. Het OFL wil daarbij juist ook ruimte bieden aan afwijkende stemmen, stemmen die pijnlijke kwesties benoemen of die een onverwacht perspectief belichten.

Het streven naar diversiteit komt voort uit de overtuiging dat al die stemmen gehoord moeten worden en vanuit de overtuiging dat al die verschillende stemmen samen bewindslieden en beleidsmakers laten zien welke overwegingen van belang zijn bij het ontwikkelen van beleid voor de fysieke leefomgeving en het nemen van zorgvuldige beslissingen.

Duurzame verbindingen

Een overleg kan vallen of staan met de verbinding tussen de mensen en organisaties in het overleg. De OFL-leden vormen de basis voor die verbinding, doordat zij structureel betrokken zijn bij het OFL. Dat maakt het belangrijk om bij ieder overleg in beeld te hebben wat de rol van leden is in dat overleg.

Daarnaast is de inzet dat overleg in het OFL een start is voor duurzame verbindingen tussen overheid en samenleving. Dat bijvoorbeeld een brancheorganisatie of belangenorganisatie en de rijksoverheid elkaar voortaan beter weten te vinden. Dat zij elkaar opzoeken om samen verder te komen in de opgaven waar zij voor staan. Ook buiten het OFL.

Leren

Leren en experimenteren is nadrukkelijk onderdeel van OFL-overleggen. Ieder onderwerp heeft weer iets anders nodig om goed overleg te kunnen voeren. Dat maakt dat bij de start van een OFL-project geen uitgewerkte blauwdruk klaarligt. In de loop van een project leren alle betrokkenen met elkaar hoe zij voor het betreffende onderwerp goed overleg voeren. Leerervaringen in een eerder overleg helpen in een volgend overleg.

¹⁰ Zie [OFL-werkvormenboek Veelvormig overleg](#) voor een toelichting hierop.

4 Van verzoek tot OFL-project

Overleggen zijn in het OFL ingebed in een project. In een project worden doorgaans rondom één onderwerp meerdere overleggen georganiseerd. Aanleiding voor een OFL-project is altijd een verzoek om OFL-betrokkenheid. Een verzoek kan aanleiding zijn voor een gesprek, een verkenning en vervolgens een OFL-project.

Schematisch weergegeven ziet het proces van verzoek tot OFL-project er als volgt uit:

Hieronder staat een toelichting op dit schema.

Verzoek

Het OFL werkt op verzoek¹¹. In de OFL-praktijk werkt het zo dat beleidsmedewerkers van ministeries aan het OFL-secretariaat vragen een onderwerp in het OFL aan de orde kan komen, omdat zij het belangrijk vinden om OFL-leden en andere organisaties te betrekken bij dat onderwerp. Ook OFL-leden kunnen met vijf of meer leden samen zo'n verzoek indienen, wanneer zij vinden dat het belangrijk is om over een bepaald onderwerp met elkaar in gesprek te gaan.

Verzoeken komen het hele jaar door binnen. Doorgaans komen er meer verzoeken binnen dan er op het OFL-programma passen. Dat betekent dat OFL-voorzitters en -secretariaat keuzes maken over welke verzoeken wel en welke geen plek krijgen op het jaarplan.

¹¹ Het werken op verzoek van minister(ie)s en leden is een praktische uitwerking van de Wet overleg fysieke leefomgeving. In artikel 5 staat dat door of namens de ministers beleidsvoornemens aan de orde worden gesteld in het OFL. In artikel 11 is bepaald dat het OFL bijeenkomt als vijf of meer OFL-leden daarom verzoeken.

Gesprek

Als zo'n verzoek bij een OFL-secretariaat binnenkomt, gaat het OFL-secretariaat in gesprek met de 'verzoeker'. Dat gesprek is bedoeld om het verzoek met elkaar verder onder de loep te nemen.

Bijvoorbeeld:

- aanleiding voor het verzoek;
- terug- en vooruitkijken: wat is er al gebeurd voor dit onderwerp en wat gaat er nog komen?;
- verbinding met andere onderwerpen;
- vragen van de verzoeker.

Op basis van dit gesprek maakt het OFL-secretariaat – in afstemming met de voorzitters – een eerste inschatting over of het verzoek bij het OFL past. Of kan het misschien beter buiten het OFL aan de orde komen? Om dat te kunnen inschatten zijn er een aantal uitgangspunten:

- Een minister(ie) en/of OFL-leden vragen om inzet van het OFL.
- De vraag heeft betrekking op een nationale beleidsopgave in de fysieke leefomgeving.
- Voor die vraag is betrokkenheid van ministeries én samenleving nodig.
- Er is behoefte aan uitwisseling van uiteenlopende belangen en perspectieven.
- Er is behoefte aan een onafhankelijke voorzitter die ondersteund wordt door een onafhankelijk secretariaat.
- Er is ruimte om te zoeken naar een passende vorm van OFL-betrokkenheid.

Als na het gesprek de conclusie is dat het verzoek leidt tot een OFL-verkenning en/of project, dan stuurt de verzoeker een schriftelijke bevestiging van het verzoek aan de algemeen secretaris van het OFL. In de schriftelijke bevestiging staat een toelichting op de inhoud en het doel van het verzoek. Ook staan de randvoorwaarden en een eventueel mandaat voor de OFL-voorzitter beschreven.

Vervolgens informeert het OFL-secretariaat de leden daarover en vraagt de leden of zij aandachtspunten hebben voor de verkenning of het project.

Vervolgens maakt het OFL-secretariaat een startdocument met daarin een toelichting op:

- het verzoek;
- een antwoord op het verzoek;
- aandachtspunten van leden, voorzitters en secretariaat voor de verkenning of het project;
- grote lijnen werkwijze;
- timing.

Dat startdocument komt op de OFL-website en wordt daarmee openbaar.

Soms volgt op een verzoek een instellingsbesluit. Dat is een formeel besluit van een minister of staats-secretaris, waarin bijvoorbeeld wordt vastgelegd dat er een bepaald overleg is. Ook kan daarin een mandaat voor een voorzitter geregeld zijn. Voor het Noordzeeoverleg¹² en het Nationaal Burgerberaad Klimaat- en Energiebeleid zijn er instellingsbesluiten.¹³

Verkenning

Naar aanleiding van een verzoek en het gesprek daarover kan het OFL-secretariaat samen met een OFL-voorzitter een verkenning starten. Een verkenning is bedoeld om het beeld dat al tijdens het gesprek met de verzoeker gevormd is, verder in te vullen. Daarbij betreft het OFL-secretariaat nu meer mensen: zowel OFL-leden en beleidsmakers van de relevante ministeries. Als dat nodig is kunnen daarnaast ook andere mensen en organisaties betrokken worden in de verkenning.

¹² [wetten.nl - Regeling - Besluit Noordzeeoverleg - BWBR0045308 \(overheid.nl\)](https://wetten.nl/Regeling-Besluit-Noordzeeoverleg-BWBR0045308)

¹³ [wetten.nl - Regeling - Instellingsbesluit Burgerforum Klimaat- en energiebeleid - BWBR0048436 \(overheid.nl\)](https://wetten.nl/Regeling-Instellingsbesluit-Burgerforum-Klimaat-en-energiebeleid-BWBR0048436)

Project

Tijdens een project vindt het eigenlijke overleg plaats (bij uitgebreidere verkenningen start dat soms al een beetje tijdens de verkenning). Overleg is bij het OFL meer dan alleen met zijn allen rondom een vergadertafel zitten. Per keer zoekt het secretariaat welke manier van overleggen geschikt is voor het onderwerp dat aan de orde is (zie hoofdstuk 3 voor de bouwstenen van overleg) en maakt een plan van aanpak waarin de planning, het gewenste resultaat en de communicatie aandacht krijgen.

Rapporten

Naar aanleiding van een project schrijven de secretarissen in samenspraak met de voorzitter één of meer rapporten. In die rapporten staan de inzichten uit een project en de zienswijzen van leden en deelnemers in het project. De voorzitter biedt een rapport altijd aan de minister van IenW en andere betrokken bewindspersonen aan¹⁴ en vraagt de betrokken bewindspersonen doorgaans om een reactie op het rapport. Bovendien komen alle OFL-rapporten op de OFL-website te staan en zijn daarmee openbaar.

Nazorg en evaluatie

Het OFL-secretariaat informeert betrokken leden en deelnemers over doorwerking en over de reactie van bewindspersonen op de OFL-rapporten. Daarbij wordt aan het einde van een OFL-project bij voorkeur ook een afsluitende bijeenkomst georganiseerd waarin beleidsmakers van betrokken ministeries in gesprek gaan met OFL-leden en -deelnemers over de doorwerking in beleid.

Verder houdt het OFL-secretariaat aan het einde van ieder project een evaluatie om lessen uit het project zichtbaar te maken.

¹⁴ Waarom altijd de minister van IenW? In de Wet overleg fysieke leefomgeving (artikel 12) staat dat de gezichtspunten van de organisaties in een overleg van het OFL 'schriftelijk ter kennis worden gebracht' van de minister van IenW en 'ministers die het mede aangaat'.

5 De jaarcyclus van het OFL

Het OFL-secretariaat is in 2023 gestart met het ontwikkelen van een jaarcyclus. Daarin staan de jaarlijks terugkerende activiteiten en publicaties. De komende jaren werkt het OFL-secretariaat dit verder uit.

Vaste onderdelen in de jaarcyclus zijn:

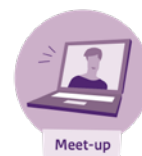
OFL-jaarplan: vooruitblik aan het begin van het jaar

In het OFL-jaarplan staat welke projecten voor welke onderwerpen het komende jaar naar verwachting aan de orde komen in het OFL. Alle projecten starten naar aanleiding van een verzoek van een minister(ie) of OFL-leden.

Meet-up: voorjaar

Een digitale bijeenkomst rondom een per keer wisselend thema voor het hele netwerk van het OFL. De meet-up is bedoeld om samen een thema te verdiepen en kennis en ervaringen te delen.

OFL-conferentie: najaar

Een bijeenkomst voor het hele netwerk van het OFL rondom een per keer wisselend thema met inspirerende sprekers, gesprekken en workshops. Ieder jaar op een andere locatie in het land.

Jaaroverzicht: terugblik aan het einde van het jaar

In het jaaroverzicht blikken we terug: welke onderwerpen zijn aan bod gekomen het afgelopen jaar? Hoe zijn die onderwerpen besproken? Wie waren daarbij betrokken? En wat heeft het opgeleverd? Ook is de terugblik de plek om stil te staan bij wat we hebben geleerd om zo steeds beter met elkaar te overleggen en samen te werken.

6 Open(baar)heid en het OFL

Het uitgangspunt bij het OFL is dat openheid essentieel is. Er op kunnen vertrouwen informatie te krijgen en een compleet en eerlijk verhaal te horen doet er toe, overal waar mensen met elkaar omgaan.

Openheid in overleg

In de gesprekken, overleggen en samenwerkingen tussen rijksoverheid, burgers, maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven in het OFL geldt dat ook nadrukkelijk. Mede door die onderlinge openheid maken zij samen ruimte voor gedachtenvorming en om te ontdekken waar betrokken elkaar in vinden en waarin juist niet.

Openbaarheid

Bij het OFL is het uitgangspunt dat niet alleen openheid tussen direct betrokkenen bij een overleg of samenwerking gewenst is voor het overleg. Ook openheid naar een bredere groep geïnteresseerden is een uitgangspunt.

Voor iedereen die interesse heeft in wat er gebeurt in het OFL en wat in grote lijnen in OFL-overleggen aan de orde komt, brengt het OFL drie keer per jaar een nieuwsbrief uit en heeft het OFL een website: www.overlegorgaanfysiekeleefomgeving.nl. Op de website, die wat betreft inhoud en communicatie onafhankelijk van de ministeries beheerd wordt, komt het volgende openbaar:

- toelichting op OFL-projecten
- rapporten projecten
- reacties bewindspersonen op OFL-rapporten
- OFL-jaarplan (met daarin ook informatie over hoe het programma tot stand is gekomen)
- jaaroverzicht (met daarin informatie over wat in de praktijk het afgelopen jaar in het OFL is gebeurd)
- werkwijzer

OFL en de Wet open overheid

Het OFL, en het secretariaat daarvan vallen niet onder de Wet open overheid (Woo). De Woo geldt voor bestuursorganen en instellingen die onder de verantwoordelijkheid van een bestuursorgaan werken. Voor het OFL geldt dat niet.

Het secretariaat van het OFL is weliswaar ondergebracht bij ambtenaren van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, maar in deze functie is het secretariaat niet werkzaam onder verantwoordelijkheid van het ministerie. De stukken die in het kader van de werkzaamheden voor het OFL bij het secretariaat liggen, vallen daarom niet onder de reikwijdte van de Woo.

Ook zonder de Woo kunnen geïnteresseerden bij het OFL-secretariaat aankloppen als zij op de OFL-website niet de informatie kunnen vinden die zij zoeken. Per geval zal het secretariaat nagaan welke informatie beschikbaar is en hoe het kan voorzien in de informatiebehoefte.

7 Financiën

Het OFL wordt structureel gefinancierd door het ministerie van IenW. Daarmee kan het OFL een deel van de kosten betalen. De financiering van IenW is niet voldoende om op alle verzoeken in te kunnen gaan. Daarom ontvangt het van de andere ministeries per verzoek de benodigde financiering voor de organisatie van overleg.

Begroting en kosten projecten

Voor ieder project wordt een begroting opgesteld aan het begin van een project. De begroting bestaat uit drie onderdelen:

- De inzet van het secretariaat en de OFL-voorzitters op basis van geraamde uren en tarieven
- Eventuele kosten voor inhuur van personeel gedurende het proces
- De Verwachte materiële kosten, zoals het materiaal voor bijeenkomsten en communicatiemiddelen

Aan de verzoekende partij wordt bij het maken van een procesvoorstel akkoord gevraagd op de begroting waarna vooraf de kosten in rekening worden gebracht. Het ligt er aan wie de verzoekende partij is wie welke kosten draagt:

- Verzoek vanuit de benoemde leden: de kosten worden volledig gedragen door de Directie Participatie. Dit loopt via de begroting van het OFL
- Verzoeken vanuit het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat: voor samenwerkingsprocessen en reflecties en procesadviezen geldt dat de secretariaatskosten inclusief voorzitter worden betaald door de Directie Participatie via de OFL-begroting. Materieel en inhuur worden betaald door het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat via een aparte verrekening. Als dit niet mogelijk is omdat de Directie Participatie de kosten niet kan dragen, dan dient het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat ook de secretariaats- en voorzitterskosten te betalen. Voor consultaties zijn alle kosten voor rekening van de Directie Participatie tot een maximumbedrag. Als dit bedrag wordt overschreden, dan dient het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat de kosten te dragen.
- Verzoek vanuit een ander ministerie: de volledige kosten worden door het verzoekende ministerie betaald. Bij kleinere consultaties wordt gezien of een overboeking nodig is.

Werkelijk gemaakte kosten

Gedurende het proces houdt de projectleider de werkelijk gemaakte kosten bij. De personele kosten worden inzichtelijk doordat elke medewerker in het proces zijn of haar uren bijhoudt. De projectleider bespreekt de gemaakte kosten periodiek met de financieel medewerker om te checken in hoeverre de gemaakte kosten overeenkomen met het beschikbare budget. Als het budget niet volstaat wordt dit besproken met de algemeen secretaris van het OFL. De algemeen secretaris besluit vervolgens, samen met de secretaris van het project, de vervolgstappen. Dit verschilt per proces en hangt af van de verzoekende partij. In sommige gevallen wordt de verzoekende partij gevraagd de extra kosten te betalen.

Vergoedingen in processen

Vergoedingen voorzitters

De benoemde voorzitters van het Overlegorgaan Fysieke Leefomgeving worden voor hun inzet voor het Overlegorgaan vergoed op basis van de Beschikking Wet vergoedingen adviescolleges en commissies. Die wet stelt een maximumbedrag per overleg. Dit is de vaste vergoeding die de voorzitters van het OFL ontvangen voor overleggen. Hierin zijn de voorbereiding, overleg, afhandeling en reistijd opgenomen. De overige werkzaamheden, bijvoorbeeld een gesprek met een beleidsambtenaar, een stakeholder, het voorbereiden van dat gesprek of kennisontwikkeling worden per uur vergoed.

Vergoeding andere betrokkenen

Het OFL heeft een systematiek voor het vergoeden van betrokkenen in processen. Kern daarvan is dat er een vergoeding beschikbaar is voor betrokkenen met een actieve bijdrage in een project en daarvoor door het OFL zijn gevraagd. Mensen die op eigen initiatief deelnemen, krijgen dus geen vergoeding. Daarnaast hebben mensen die vergoedingen ontvangen vanuit hun eigen organisatie of via een andere partij ook geen recht op een vergoeding vanuit het OFL. De regels omtrent vergoedingen worden voor een bijeenkomst altijd vermeld bij het toesturen van de stukken of andere (voor)aankondigingen. Na de bijeenkomst krijgen betrokkenen op verzoek een declaratieformulier toegestuurd, dat bij het OFL kan worden ingediend.

Financieringsstromen

Het secretariaat voegt aan het einde van het jaar de begroting van alle projecten bij elkaar in de algemene begroting. Daar worden de budgetten voor interne processen, zoals de ondersteuning van het voorzittersoverleg, aan toegevoegd. De begroting bestaat op hoofdlijnen uit drie posten: personele kosten, inhuur en materiele kosten. De algemene begroting wordt daarna opgenomen in de begrotingscyclus van de Directie Participatie.

Dit is een uitgave van:

Overlegorgaan Fysieke Leefomgeving
Rijnstraat 8 | 2515 xp Den Haag
Postbus 20901 | 2500 ex Den Haag

E-mail: info@ofl.nl

Kijk voor meer informatie op:
www.overlegorgaanfysiekeleefomgeving.nl

Uitgave | **Januari 2024**

